

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84739,Macin-Krol-z-Zurawicy.html>
2022-10-02, 08:56

Macin Król z Żurawicy

MARCIN KRÓL z Żurawicy (z Przemyśla, de Polonia) (ok. 1422, Żurawica – przed 1 VIII 1453, Kraków), astronom, matematyk, lekarz. Syn Jana z Przemyśla lub Stanisława z Żurawicy.

Immatrikułował się w Akad. Krakowskiej w 1440 (syn Jana) lub w semestrze zimowym 1438/39 (syn Stanisława), bakalearat uzyskał w 1444, magisterium w 1445. Objął katedrę J. Stobnera na wydziale sztuk wyzwolonych; wykładał arytmetykę liczb ułamkowych, optykę oraz astronomię z astrologią. W 1445 rozpoczął perygrynację po Europie: w XI 1446 został przyjęty w poczet magistrów uniwersytetu w Pradze, odwiedził uczelnie Lipska, Wiednia, Padwy i Bolonii. W tej ostatniej w 1448–49 wykładał astronomię, studiował medycynę i jesienią 1449 otrzymał stopień doktora. Z Bolonii udał się na dwór węgierskiego magnata Jánosa Hunyadiego w roli nadwornego lekarza. W 1450 powrócił do Krakowa, ponownie objął katedrę Stobnera i wykładał na wydziale medycyny. Był lekarzem kardynała Zbigniewa Oleśnickiego. Wydaje się, że używane w literaturze nazwisko Król pochodzi od łacińskiego przydomka *Rex in medicinis*, wskazującego na uznanie dla wiedzy lekarskiej M.K.

Był autorem samodzielnie opracowanych traktatów z arytmetyki – *Algorismus minutarium novae compilationis* do wspomnianego wykładu – i geometrii. *Opus de geometria* (wyd. krytyczne 1895), wzorowane na dziele padewskiego matematyka Prosdocima de Beldomandi, zawierało zarówno część teoretyczną, jak i praktyczną, poświęconą m.in. miernictwu. M.K. publikował objaśnienia do wykładów teorii planet i tablic alfonsyńskich (*Summa super Tabulas Alphonsi*) oraz rozprawy astrologiczne, podejmował również problematykę konstrukcji instrumentów astronomicznych. Opracowane przez niego prognozy na lata 1451 i 1452 należą do najstarszych zachowanych pism astrologicznych

powstałych na Akad. Krakowskiej. Ufundował, drugą po stobnerowskiej, katedrę astronomii na tej uczelni, zaznaczając, że związany z nią profesor ma kłaść główny nacisk na jej praktyczny aspekt, czyli astrologię. Katedra zaczęła funkcjonować w Collegium Minus, zapewne przed 1458.

Liczne traktaty matematyczne, astronomiczne i astrologiczne autorstwa M.K., spora grupa znanych astronomów, będących jego uczniami (Andrzej Grzymała z Poznania, Wojciech z Opatowa, Piotr Gaszowiec i Jan z Olkusza starszy), ufundowanie katedry astrologii – to wszystko zapewniło wszechstronny rozwój astronomii w Akademii w następnych dziesięcioleciach i sprawiło, że M.K. jest uznawany za ojca krakowskiej szkoły astronomicznej, której najwybitniejszym przedstawicielem stał się ostatecznie M. Kopernik.

PSB (M. Zwiercan).

J. Dianni: *Pierwszy znany traktat rękopiśmienny w literaturze matematycznej w Polsce. Algorismus minutiarum Martini Regis de Premislia*, KHNiT 1967, t. 12; M. Kowalczyk: *Przyczynki do biografii Henryka Czecha i Marcina Króla z Żurawicy*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 1971, t. 21; Z. Kuksewicz: *Marcin Król z Żurawicy (alias z Przemyśla). Stan badań*, „Materiały i Studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej” 1961, t. 1; M. Markowski: *Powstanie pełnej szkoły astronomicznej w Krakowie*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, red. E. Rybka, Wrocław 1975; tegoż: *Marcin Król z Przemyśla (ok. 1422–ok. 1453)*, [w:] *Uniwersytet Jagielloński. Złota księga Wydziału Matematyki i Fizyki*, red. B. Szafirski, Kraków 2000; G. Rosińska: *Krakowska szkoła astronomiczna przed Kopernikiem. Zainteresowania techniczne Marcina Króla z Żurawicy i znajomość instrumentów astronomicznych w XV wieku*, KHNiT 1973, t. 18.

Jarosław Włodarczyk

